

« تۈرك يوردى » كەمەك ساپىسىندە اعتباراً تۈركلەر

دەلى مائارى عېزالىق ھامىر بىك افتىرىنىك يازمى ھىسايد

بازىلىقىمىز « لىيەن » قانچە سىنى ئىشە باشلىدىمىز.

تۈرك يوردى

ناشرى : تۈرك يوردى

مەدورى : محمد امين

۲۱ مارت ۱۳۲۹

صافى ۱۲

۲ يىل

بوندن صوکرده مستشرقلرک باصدیردیقلری قوداتقو بیلیک ، اورخون
ایدملری ، تورقان وثیقهلری ، ترجمان تورکی و عربی ، معراجنامه کیی کتابلرله
کتبخانهلرده آره صیره بولونان التحفة الزکیه ، فریح بعدالشدہ ، قابوس نامه ،
اسکندر نامه ، عاشق پاشا دیوانی ، سلطان ولد حضر تلیزینک تورکجه اشعار
کیی اثرلر ایله اویغور ، اوزبک ، تاتار ، قایماق ، آذربایجان ، تفلیس لسانلرندہ
بیر خایلی اثر تبیع ایتیملی . بونلر اشتقاق علمنه ، لغتک ایلانی بولمغه چوق
خدمت ایدر . احیاسی واجب خایلی اغتارده بولونور . عرب ، عجم لسانی
وادیاتی ده اولدیقجه بیلمه ایدر . عربلر لسان علمنه دائر خایلی اثر یازمشلر .
بوناردن الکفائده لیلری المزهر ، الجاسوس ، الفلسفة اللغویه کیی محققانه اثرلردر .
هله آوروپا لسان عالمترینک بوعلمه دائر بعض اثرلری ده اوقونوب لسان علمی
فلسوفی اولدیقدن صوکره لغت کتابی یازیلیرسه اووقت عثمانلیغه ایلك لغت
کتابی اتخاف ایدلمش اولور .

بیزه ایکی نوع لغت کتابی لازمدر . بیری مخارج ترتیبی اوزره فلسفه سیله ،
اشتقاقیله ، شواهدیله صرف تورکجه ، دیگرلری ده موجز ، منقح ، ترتیبی بوکون
عثمانلیقده قوللانیلان عربجه ، عجمجه ، اجنبیجه کلمهلرده داخل اولدینی حالده
قاریشیق اولمه ایدر . بیرنجیسندن لسان ، ادبیات علماسی ، ایکنجیسندن ده
محررلر ، ادیبلر ، عموم خلق استفاده ایدر . بوکونکی لغت کتابلری بیرچوق
کلمه خزینه سیله ؛ کلمه نک روخندن چیقمايان ، شوراده بوراده کورولان معالرك
آلته صیره لانه سندن عبارتدر .

ارطغرغانه

انتصار

ایش ایشدن کچمه دن کوزیکزی آچیکزا

وقتیله تورکیا قوی بردولت ایدی . فقط او اوسکی قوت ارق موجود

دكادر . بوكون توركار ، بشقهلى اوزرنده اجراى تحكم ايچون دكل ،
محافظه موجوديت اوغورنده بوغوشمق مجبوريتده بولئورلر . بو حقيقتى اوزون
اوزادى يه ايضاح واثباته احتياج وارميدر ؟

اگر سز ، ملتکزك قانك صوك دامله سنى آقتمقده بولنديغنى حس
ايموره ، پاى تختكرك قوسى اوكنده كورله مكده اولان طوب سسلرى قىلريكنزى
صارميورسه واکر سز ، دشمنلر طرفدن احاطه ايدلمش وصيد ايچون
تعقيب ايدلمكده بولان بر آوحيوانى كې صيقيشدىر لمقده اولديغى كزى كورميورسه كز ،
سزه بر رساله صحيفه لرنده بو خصوصه دائر ده ا فضلله نه سويلنه بيلير ؟

سزى ، آمرىقاده محوايدىلن يرلى هندلير كې اورته دن قالدير مق ايستيورلر .
سز ؛ بومقايسه بى برمقايسه ادبيه كې تلقى ايمه يكر . بويك آجى بر حقيقتدر .
اگر سز بونى آ كلاميورسه كز ، بونك باشليجه سببى عزت نفسكرك موقعكرك
يك فنا بولنديغنى كندى كنديكزه اعتراف ايلكزه مانع اولمسيدر .

كويلريكر ياقيلوب يقيلمقده ، هر طرفده قتال و مظالم اجرا ايدلمكده
وبوصورتله اهالى يه خوف ودهشت القا اولتمقده در . اك نهايت وقتيله آمرىقا
يرليرينك آوروپاليردن فرار ايتدكارى كې بوكونده تورك كويليرى هيچ
دنيله جك مقدارده بولان مال و ثروتى يوكلنرك آروپا (مدنيت) جيلرندن
اوزا قلاشمقده در ؛ اراضيسى غصب اولته بيلمك ايچون يرلى اهالى تضيق ايله
فراره مجبور ايدلمكده در .

عين معاملله وقتيله آمرىقانك يرلى اهالى سنده روا كورولمشدى . ايسته
ملتداشليكر هجرت ايديورلر . زواللى مهاجرلر ، آرتق بوغازك اوته يقاسنه
سوق ايدلمش آناطولى چوللرنده يورويوب كيتمكده در . فقط ده ها صكره ؟
(مدنيت) جيلر - آوروپالير - سزه ديكر طرفلردن - ايران ، شرقى آناطولى ،
مصر و سوريه جهتلرندن - ده صوقولمقده درلر . آنلر سزك بتون يوللريكنزى
قبامشلر و سزى محاصره آلتنه آلمشلردر . اكر سز يرلريكنزى ده طوته ميه جق
وعصر حاضر ك ايستديكى كې اقتصادى بر قوت وجوده كتيره ميه جك اولورسه كز ،
هلاك اولمكز محققدر ...

تاریخ، بیوک دولترک صورت انقراضلرینه دائر بر جوق منالار
کوسترمکده در. دولترک اندراسی، ملترک محوی دیمک دکدر. اهلیر،
استقلال دولیرنی غائب ایتمدیلرمی؟ مع مافیه آنلر ملتیرنی محافظه ایندیلر.
سز، دولترکی هنوز محافظه ایتمش بولندیگنر حالدده داخلده کی تورک اهاالیسی
محو اولیور.

بونک باشلیجه سبی اقتصاد مسئله ییدر. سزک ضعف اقتصادیکر، عسکری
هزیمتلیکری ده انتاج ایلمشدر. عسکری هزیمتلیر ایسه مملکتک اقتصاداً ده
زیاده دوچار ضعف اولسنه یول آچارلر.

آرتق صوک دقیقه حلول ایدیور. اگر سز الکرده قالان اراضی بی محافظه
و منافع اقتصادی کزی مدافعه ایدمیه جک اولورسه کز، هر درلو تشبثلیک
بوشه کیده جکدر. نه پاییلیرسه، شمعی پاییله جق، ودها صکره ایش ایشدن
کچمش بولنه جقدر.

لکن دشمنه وسائط عسکریه ایله اجرای تضییق خصوصنده قهرمانجه سنه
صرف غیرت ایتدیگنر حالدده جهت اقتصادی ده صوک درجه قید سزلق، عاجزک
و بیلکی سزک کوستریورسکز.

دشمنک اشغال ایتدیکی یرلردن کلن یوزبیکلرجه تورک مهاجرلری آناتولییه
سوق ایدلدکن صکره عادتاً اونوتیلیمش بر حالدده بر اقلیدیلر. عجیباً بوتورک
کویلیلرینک اوتهدن بری مالک بولندقلری اراضینک استقبالی دوشونیلدیمی؟ بوکون
دولت غالبه نک اراضی مشغوله اوزرنده کی حق، بر حق اداریدن عبارتدر.
بو حق، اهاالینک اراضی اوزرنده کی حق ملکیتی اخلال ایدم. فقط سز،
مهاجرلرک اراضی سابقه لری اوزرنده کی حق ملکیرنی اثبات و محافظه خصوصنده
نه کی تدبیرلر اتخاذ ایلدیکز؟.. بویرلر، تورک کویلیلرینک، آنلر اوزرنده کی
حق ملکیرنی اثباته مدار اوله جق و ثاقک محافظه سی دوشونمیدیکنر دن طولانی
ضایع ایدیله جکلر در.

سز، آوروپاده کی اراضیکنرک صوک پارچه سی ایچون مبارزه ایدیورسکز.
فقط تورک کویلیلرینک آوروپادن هجرتلری اوزرینه آياغکنرک آلتدیه کی زمینی

غائب ایتدیکنزی آ کلامیورمیسکنز ؟ مهاجرلرک اسکی مکانلرینه عودلاری
 والرنده کی اراضی بی محافظه ایللری ایچون صوک درجه چالیشمه کز لازمدر .
 عکسی تقدیرده آوروپای تماماً ترک ایله آناطولی ده طویلانمغه مجبورقاله جقسکنز .
 نثبت شخصی سایه سنده مهاجرلرک اراضی و سائر اوزرنده کی حق تملکلرینک
 محافظه سی ایچون پک چوق شیلر یایله بیلیردی . بو مناسبتله مهاجرلر حقنده
 تحقیقات اجرا ایدیله رک آنلرک اسم ، محل اقامتلری ، مالک بولندقلری اراضینک
 مقداری و دشمن انه دوشن حیوان و اشیای سائر سی حقنده مکمل برجدول
 تنظیم ایدیله بیلیردی . عجباً ایچکزده بو خصوصلری دوشونه جاک کیمسه نیچون
 ظهور ایتدی ؟ چونکه سزک عقلسکز ، فکرکز حرکات عسکریه و معاملات
 دیپلوماتیکه ایله مشغول اولوب اهلینک منافعی باخصوص منافع اقتصادی سنی
 هیچ بریکز دوشونمیدی . دولتکز ، و قیله انامی (دهموقراتیق) بر دولت
 ایدی . ذاتاً عثمانیلرک اصل قوت و شوکتلری بوندن نشئت ایدیوردی . فقط
 بیزانس مدنیتک تأثیریه اداره دولتکزک اساسلری دیکشمش و آرتق دولت ،
 اهلینک ، احتیاجات و منافعی دوشونمکدن واز کچرک آنک صرتمده بر بار
 کیلیمش و بعض شخصلرک و هیئتلرک اللرنده عناصر مملکتی حتی تورک عنصرینی ده
 ازمنک ایچون بر واسطه حالئ آلمشدر . و بونک نتیجه سی اوله رق مذکور
 شخصلرک و هیئتلرک ثروتلری صوک درجه تزايد ایتدیکی حالده خلقت فقر
 و ضرورتی ده اونسبتده آرتمشدر . ملتدن عسکر و ویرکی دائماً آلمش ، فقط
 اصل دولتک ، ملته خدمت ایتمی لازم کلدیکنی هیچ کیمسه خاطرینه بیله
 کتیرمه مشدر . سز ، مشروطیت اصولی قبول ایتدیکنز ، لکن اهلینک امللرینی
 تشخیص ایده مدیکز ، سز ، افکار منوره ایمحانی - ملتدن اوزاقلاشمشسکنز ،
 سز ، کندی ملتکزی طامیورسکنز .

سز ، ملتی خیاللریکنزده قهرمانلق هیولاسی شکلنه صوقه رق یا مدح و ثنا
 ایلپور و یا خود جهالت و محافظه کارلغندن طولای آنی تقبیح ایدیورسکنز . فقط
 سز ، ملت حیاتیله یشامیورسکنز . ملتک حسیاتی ایله سزک احتیاساتکز آره سنده
 بر نقطه تماس یوقدر . سز ، ملتکزک حالئ اوکرنمک و آنک احتیاجات و آرزولرینک

مشاهده اولیور. نسله بر طرفه صیغینمش اولان مذکور اهالی، صوک درجه فقر و ضرورت ایچریسند یوارلنمقدردر. حال حرب سبیلله زواللیلرک مضایقه سی دهها زیاده آرتمشدر.

بو حالده بولنان اهالینک یدندمکی اراضی بی صاتون آلتی پک قولایدر. آرزومان طرفنده بانقله لر یانغین یرلرینی صاتون آلهرق اورالرده مغازه لر و سرایلر افشا ایلله جکلردر. اوزمان استانبول تماماً دیکشه جک، هر طرف الکتریک ایلله تنویر ایدیلله جک و الکتریک تراموایلرینک حرکتلری بتون استانبولی طولایدره جقدر. فقط اویرلرده تورک و مسلمان اهالیسندن اثربیلله قالمیه جقدر. اگر عرصه صاحبیلرینک احفادنندن بعضلری اسکی خانهلرینک یرنده انشا اوله جق بیانچی اولرده قیوچلیق و طیفه سیله اولسون صیغینه جق بریر بولسه لر ینه ممنون قاله جکلردر. (بوکونکی بک اوغلی خاطره کتیریلسین!)

بانقله لر، کویلیلرک املاک و اراضیسینده ال اوزاته جکلردر.

تکرار ایدیورم: املاک نظامنامه سنک تعدیلنه صوک درجه احتیاج وارددر. فقط اهالییه اوجوز فائضله پاره تدارک ایدمیهله جک کبی اعتبارمالی مؤسسهلری وجودده کتیریلله جک و تورک اهالیسی، ایشلرینی آوروپا اصولنه توفیق ایچون بو مؤسسهلردن استفاده ایتمی بجره میه جک اولورسه، اوزمان تورک اهالیسی املاک نظامنامه سنک تعدیلی یوزندن پریشان اوله جقدر.

مملکتده صنایعک ترقیسی، بوکونک اک مهم احتیاج واملنی تشکیل ایلکده در. صنایع جسیمه نک بیوک ثروتلر وجودده کتیره جکنده هیچ شبهه یوقدر. فقط بوراده اک مهم بر مسئله وارسه، اوده بو ثروتلرک کیملک یدینه کچه جکی دهها طوغریسی ثروت مذکوره یرلی اهالینکمی یوقسه اجنبی بانقله لرینک النهمی کچه جکی کیفیتدر.

مثال اوله رق کچنلرده ویریلن متره بولتین امتیازی مسئله سنی ذکر ایدمیم. مطبوعات و اصل اولان خبرلره کوره، امتیاز صاحبی بولنان قومپانیا دهها بدایتده بوتشبدن سنوی ایکی میلیون لیرا قازانه جغنی امید ایلکده در. عجبا شهراماتی بوتشبدن نه قدر حصه تمتع آله جقدر؟ امانت مذکوره نک، بتون خطک

۱ کالتدن صکره آله جفی حصه تمتع آنجق (۳۵۰۰) لیرا یعنی (۸۰) بیک
فرانقدن عبارت بولنه جقدر. شهراماتی اجنبی قومانیاسنک حد اصغری اوله رق
قازانه جفی ایکی میلیون لیرادن آنجق $3\frac{1}{4}$ بیک لیرا آله بیله جکدر. حال بوکه دها
صکره قومانیاسنک وارداتی آرتدیغی حالده شهر امانتک حصه تمتعی ینه (۸۰)
بیک فرانفی تجاوز ایمیجه جکدر. شهر اهالیسنک مقداری ۲ میلیون اولسون
ویا خود ایکی میلیون و اصل اولسون شهر امانتک کیلومتر و باشنه آله جفی حصه
هر زمان بش یوز بیک لیرادن عبارت قاله جقدر. حال بوکه شهر اهالیسنک
مقداری آرتدیقه شهر شغند و فریسنک وارداتی ده او نسبتده تزیاید ایلجه جکدر.
بنام علیه مقاوله نامه ده اهالیسنک تزیایدی ده نظر اعتباره آلفملی ایدی؛ فقط بونی
دوشونن اولماشدر.

متره بولیتن فائده لی برتنسبت اولدیغنده شبهه یوقدر. فقط شهرک وارداته
ودولتک ده ویرکی اصحابنه احتیاجی واردر. ایلرینده دوشونمک اقتضا ایدر.
صنایعک ترقیمی اوزرینه کرک شهرک و کرک دولتک احتیاجاتی ده آرته جقدر.
سزک بوکون، شرائطسک کندیکز ایچون نه درجه نافع بولندیغی نظر دفته
آلمق سزین ویرمکده اولدیغکز امتیازلر اوزون مدت دوام ایده جکلرندن بوندن
ایده جکلکز استفاده مالیه بک آزا اوله جقدر.

سز، ماضیسی محو اولمش و حالده محروم برملت اولدیغکزدن چوقدن
بری استقبال حسابنه یشامقده سکز.

بوکون مجلس مبعوثان مسدود بولندیغندن نظارتلریکز هر درلوقونترولدن
محرومدر. بوکبی مسائلده افکار عمومییه هیچ نظر دفته آلمیور. مطبوعات
سکوت ایدیور؛ غزتلر، یا مالیون طرفندن ساتون آلمش و یا خود ساده جه
بوکبی شیلردن خبردار دکلردر. مطبوعات، امتیازلرک ویرلسندن، آنجق
هرشی اولوب بیتدکدن صکره خبر آله بیلیمور. حتی اکثریتله عقد ایدیلن
امتیاز مقاوله نامه سنک بر چوق جهتلری کیزل قالیور. بعض دفعه لر، غزتلر
یا کلیمش خبرلرله اغفال ایدیلیمور. مثلا متره بولیتن امتیازی مقاوله نامه سی امضا
ایدیله جکی زمان، کویا بوا امتیازک ایکی میلیون لیرالق بر آوانس مسئله سنه مربوط

بولدینی اشاعه ایدلدی . فقط بو واسطه ایله کیم اغفال اولئیور ؟ مطبوعاتی ، حکومتی ؟ مقاوله نامه امضالانمازدن اول سزمه برچوق بانقه قائمه لری کوستر مشلر ، فقط امتیاز مقاوله نامه سنی اللرینه آلدقندن صکره قائمه لری جیلرینه قویه رق آوانس ویرمه مشلردر !..

سزی دها بیوک تهلکه لره معروض قیلان اصل مهرت ، دولتک امور مالیه سی جهتیدر . مالیه خصوصنده سزک الکزی آیاغکزی ذاتاً باغلامشلردی ؛ شمدی ده بوغاز کزه کند طاقق ایستورلر .

بر مقاله می دها زیاده اوزاتماق ایچون مالیه مسئله سنک تدقیقنی کله جک دفعه به ترک ایدیورم . کله جک مقاله مده اهالی محلیه نک منافع اقتصادی سنی محافظه ایده بیله جک کبی اجراءات خصوصیه و تشبثات شخصیه دن بحث ایده جکم . کچیرلمکده اولان دقیقه لر ، صوک درجه تهلکه لیدر ! کوز آچق ایشه طوتونمق صره سی اصل بصره در . زیرا دها صکره ایش ایشدن کچمش اوله حق و بلانک تعمیری غیر ممکن برحاله کله جکدر .

باردوس

اجتماعیات

تورکاشمک ، اسلاملاشمق ، معاصرلاشمق

۲

لسانه

جسمک طولی ، عرضی ، عمقی اولدینی کبی اجتماعی وجدانکده اوچ بعدی وار : ملیت ، بین المللیت ، عصریت بوقضیه نک نه درجه طوغرو اولدینی ابتدا اجتماعی وجدانک انعکاس آینه لرندن بری اولان لسانده آرایه جیم . دینلر الهی آلمش سنه دن بری کنیشلمک یولنی طوتمشدر . عصرک شعاعلری اولکه مزه نفوذایتدکجه کوزمنز یکی مصنوعلر ، ذهنمز یکی مفهوملر کورمکده